

СУЧАСНИЙ РАДІОПРОСТІР У ДЗЕРКАЛІ ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ТВОРІВ КЛАСИКИ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ: НА ПРИКЛАДІ ТВОРЧОСТІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Тетяна Гуріна,

*кандидатка наук із соціальних комунікацій, доцентка,
доцентка кафедри журналістики, української словесності та
культури Університету державної фіскальної служби України
(м. Ірпінь, Україна)*

Осмислено роль медіапростору в інформуванні та популяризації творчості Л. Українки на сучасному етапі. Проаналізовано жанрову диференціацію радіопрограм літературознавчої тематики у контексті висвітлення творчої спадщини та системи поглядів відомої української письменниці. Окреслено перспективність радіосектору в процесі популяризації класичної та сучасної української літератури серед слухачів ефірного та інтернет-радіомовлення.

Ключові слова: *класика української літератури, Леся Українка, радіожурналістика, радіомовлення, радіограма.*

The role of media space in informing and popularizing the work of L. Ukrainka at the present stage is comprehended. The genre differentiation of radio programs on literary topics in the context of coverage of the creative heritage and system of views of the famous Ukrainian writer is analyzed. The prospects of the radio sector in the process of popularization of classical and modern Ukrainian literature among the listeners of terrestrial and Internet radio broadcasting are outlined.

Key words: *classics of Ukrainian literature, L. Ukrainka, radio journalism, radio broadcasting, radio program.*

Творчість геніїв української літератури в дзеркалі трансформацій сприйняття суспільством класики в парадигмі мультіекранного медіаконтенту обумовлює її переосмислення та переоцінку. Актуальними та цікавими вибагливим сучасникам можуть бути тільки слова звернені до їхнього серця справжніми віртуозами слова, які крізь віки зверталися до нащадків із власним досвідом та пророчим словом.

Серед таких, безумовно Леся Українка, наша талановита співвітчизниця, сучасне прочитання творчості якої досі тамує подих натхненних дослідників української класики, захоплених дорослих читачів та школярів. Свідченням інтересу аудиторії

та актуальності поглядів авторки є широке інформаційне тло навколо постаті визначної письменниці. Буремне життя актуалізує поточні проблеми відображені в інформаційній картині дня зокрема у контексті «руйнування будинку, де жила письменниця» [11] чи падіння «під час негоди легендарного 200-річного «Лесиноного ясеня», що ріс біля Луцького замку» [10], або ж коли «з фасаду київського музею вкрали погруддя Лесі Українки» [3]. Подібного спрямування інформаційний ореол навколо постаті генія українського слова засмучує, однак відбувається це на фоні натхненного переосмислення її значення для українства в контексті історичних розвідок, перегляду та трактування на сучасний лад творчого доробку. Так, до дня народження письменниці, культурної діячки та перекладачки «український кінорежисер, актор театру й кіно кримськотатарського походження Ахтем Сеїтаблаєв поставить п'єсу «Лісова пісня» кримськотатарською мовою» [2], а в медіапросторі презентують різноманітні медіапроекти присвячені Лесі Українці, її творчості та навіть героям і образам, яскраво реалістично виписаним на сторінках численних драматичних поем, лірики, поезії, епосу, прози та публіцистики її авторства.

Особливе місце у цьому процесі посідає радіо, аудиторія якого традиційно сприйнятлива до історико-культурологічної, освітньо-пізнавальної тематики презентованої слухачам. Сучасний радіопростір значно трансформований під впливом інноваційних перетворень, відтак очікування від медіаканалу посилені його мультиплатформними інструментами. У 2020–2021 рр. радіопростір активно включився в широкий контекст відзначення роковин від дня народження української письменниці. Ефірними та інтернет-радіостанціями представлено окремі тематичні випуски, радіоконцерти, радіовистави, інтерв'ю, аудіокниги та проекти різних жанрів та аудиторного спрямування. Зацікавлені слухачі мали змогу не лише актуалізувати в пам'яті основні факти із її життя, але й дізнатися нову для себе інформацію у контексті громадянської позиції, релігійних та інших світоглядних поглядів. Комплексно такі ініціативи сучасних радійників позитивно впливають на збереження та популяризацію спадщини Лесі Українки як вагомої постаті в плеяді генів українського слова поза роками та географічними межами.

Натхненні поезією Лесі Українки учасники столичного музичного гурту «Тільки світло» у 2020 р. створили альбом під

назвою «Леся». Вірші класика української літератури учасники колективу поклали на власну музику, а результат копіткої праці презентували на «Громадському радіо». В розмові музикантів із ведучим А. Куликовим почергово на розсуд слухачів представлено пісні «Місяць», «Колискова», «Негодонька» [7].

За підтримки канадської неурядової організації «Українсько-єврейська зустріч» (UJE) в ефірі проекту «Зустрічі» інша ведуча громадського радіо І. Славінська у розмові із літературознавицею, журналісткою «Радіо Культура», авторкою книжки «Леся Українка від А до Я» О. Гусейновою обговорювали аспект того, що письменниця писала про євреїв, адже «час, у якому вона жила був непростим, він ознаменувався і погромами, і не найпростішими сторінками україно-єврейських взаємин» [9]. Присутні у студії констатували, що авторка дивилася вглиб проблеми, для неї «Ізраїль – це спосіб говорити про незалежність України та використовувати це у метафоричному сенсі» [9].

Актуальною візією творчості класика української літератури, її релігійних поглядів, ставлення до церковної ієрархії та російського православ'я в ефірі «Радіо Культура» поділилася О. Забужко. Сучасна популярна письменниця провела кілька фахових розмов із Блаженнішим Святославом Шевчуком, результатом чого стала книжка «Апокриф». Обговорення у програмі знаменувалося висновком: «до 150-літнього ювілею Лесі Українки час згадати про неї як про автора християнського, хай не за переконаннями, а за світовідчуттям, адже чуттєвість Лесі Українки була глибоко християнською» [8].

Познайомитися з невідомою Л. Українкою в розмові з літературознавцем, публіцистом, викладачем Львівського національного університету імені І. Франка Б. Тихолозом на «Львівській хвилі» мали змогу слухачі в онлайні, а також за запитом на платформі «Soundcloud» [1]. Сорока хвилинний радіоефір надихає на пізнання незвіданих аспектів життя письменників того часу та схиляє поважати нелегку, а почасти небезпечну роботу авторів, які йдуть проти усталеної системи погляду та карального державного апарату.

Важливу увагу в період відзначення уродин приділяють в радіоефірі безпосередньо творчості Л. Українки. В ефірі «Радіо Культура», а також на платформах радіостанції у соціальних мережах у рубриці «Радіотеатр» слухачам періодично пропонують прослухати озвучені театральні постановки створені за творами письменниці. Серед таких драма-феєрія

«Лісова пісня» у постановці В. Малахова. Герої постановки розмовляли голосами відомих українських акторів А. Роговцевої, Б. Ступки, О. Ігнатуші, А. Кадирової та ін. У вечірньому таймслоті 21.00–22.00 програма ознаменована коротким викладом Н. Коломієць [5]. Серед інших вистава «Жаль» поставлена за однойменним оповіданням письменниці [6], або ж радіовистава «Давня казка» [4] та інші проекти.

Цікаві тематичні проекти в радіопросторі надихають та стимулюють слухачів відкривати та глибше осягати творчість класиків української літератури, звертати пильнішу увагу на мистецький доробок талановитих сучасників багатого в Україні письменницького сектору. Утім симптоматично подібні галузеві рубрики чи ініціативи здебільшого приурочені до роковин та пам'ятних дат, відтак обумовлені необхідністю створення таких програм. Тож після чисельного засилля подібних тематичних радіогодин відбувається їхній кількісний спад та консервування до наступних роковин. Тож вірус формальності, незримо присутній в підходах до збереження національної культурної спадщини впливає на алгоритми збереження та популяризації спадщини Лесі Українки, у тому числі і в дзеркалі сучасного українськомовного радіо.

Література

1. Бобрик А. Відома / невідома Леся Українка. Розмова з Богданом Тихолозом. URL: <https://soundcloud.com/lvivwaveradio/vdomanevdomalesya-ukranka-rozmova-z-bogdanom-tikholozom>.
2. До дня народження Лесі Українки Сеїтаблаєв покаже п'єсу «Лісова пісня» кримськотатарською мовою. URL: <https://hromadske.radio/news/2020/09/15/do-dnia-narodzhennia-lesi-ukrainky-seitablaiev-vypustyt-p-iesu-lisova-pisnia-kryms-kotatarskoiu-movoiu>.
3. З фасаду київського музею вкрали погруддя Лесі Українки. URL: <http://schedule.nrcu.gov.ua/news.html?newsID=72434>.
4. Коломієць Н. Леся Українка «Давня казка». Радіовистава. URL: http://ukr.radio/schedule/play-archive.html?periodItemID=2557760/?utm_source=social&utm_medium=fbradiokultura&utm_campaign=photo.
5. Коломієць Н. Леся Українка «Лісова пісня» (драма-феєрія) у постановці Віталія Малахова. Радіотеатр. URL: <http://ukr.radio/schedule/play-archive.html?periodItemID=2432493>.
6. Коломієць Н. Леся Українка. «Жаль». Радіовистава. URL: <http://ukr.radio/schedule/play-archive.html?periodItemID=2523114>.
7. Куликов А. Вірші Лесі Українки в різних музичних жанрах – альбом гурту «Тільки Світло». URL:

<https://hromadske.radio/podcasts/hromadska-hvylya/virshi-lesi-ukrainky-v-riznykh-muzychnykh-zhanrakh-al-bom-hurtu-til-ky-svitlo>.

8. Планета Полин» та «Апокриф»: Оксана Забужко презентує дві нові книжки. URL: <http://schedule.nrcu.gov.ua/news.html?newsID=93387>.

9. Славінська І. Для Лесі Українки Ізраїль – це спосіб говорити про незалежність України – Олена Гусейнова URL: <https://hromadske.radio/podcasts/zustrichi/515964>.

10. У Луцьку внаслідок негоди впав двохсотрічний «Лесин ясен». URL: <https://hromadske.radio/news/2020/06/30/u-luts-ku-vnaslidok-nehody-vpav-dvokhsotrichnyu-lesyn-iasen>.

11. Юровчик П. У Колодяжному на Волині руйнується будинок, де жила письменниця Леся Українка. URL: <https://hromadske.radio/publications/u-kolodiazhnomu-na-volyni-ruynuiet-sia-budynok-de-zhyly-pys-mennytsia-lesia-ukrainka>.

УДК 78.087.68; 78.087.6; 314.743

ЦИКЛ «СІМ СТРУН» ЛЕСІ УКРАЇНКИ В РЕЦЕПЦІЇ КОМПОЗИТОРІВ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ

Ганна Карась,

*докторка мистецтвознавства, професорка, професорка
кафедри методики музичного виховання та диригування
Прикарпатського національного університету імені
Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ, Україна)*

Стаття присвячена аналізу музичного втілення поетичного слова видатної української поетеси Лесі Українки. В центрі уваги – цикл її віршів «Сім струн» в інтерпретації композиторів української діаспори Мирона Федоріва із США та Степана Спеха з Німеччини. Зберігаючи форму циклу, перший пише свій опус для дівочого або дитячого хору у супроводі фортепіано, другий – у жанрі мелодекламації теж у супроводі фортепіано. Однак, обидва цикли демонструють синтез мистецтва слова і музики.

Ключові слова: поетичний цикл, музичний цикл, композитор, сім струн, Леся Українка.

The article is devoted to the analysis of the musical embodiment of the poetic word of the outstanding Ukrainian poetess Lesya Ukrainka. The focus is on her poetic cycle «Seven Strings» interpreted by composers of the Ukrainian diaspora Myron Fedoriv from the USA and Stepan Spekh from Germany. Preserving the form of the cycle, the first composer writes his opus for a girl's or children's choir accompanied by a piano, the second one scores